

---

---

# ЛІНГВОДИДАКТИКА ТА СОЦІОЛІНГВІСТИКА

Отримано: 1 березня 2026 р.

Прорецензовано: 20 березня 2026 р.

Прийнято до друку: 23 березня 2026 р.

Email: anastasiavakulenko@karazin.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7829-7236>

Email: katelyna.ruchkina@karazin.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-9197-6072>

DOI: [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-29\(97\)-3-6](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-29(97)-3-6)

Вакуленко А. І., Ручкіна К. Є. Фонетична інтерференція у вимові англійських латинських когнатів українськими студентами та шляхи її подолання. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2026. Вип. 29(97). С. 3–6.

---

УДК: 811.111'34:378.147

**Вакуленко Анастасія Ігорівна,**

викладач,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

**Ручкіна Катерина Євгенівна,**

викладач,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

## ФОНЕТИЧНА ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ У ВИМОВІ АНГЛІЙСЬКИХ ЛАТИНСЬКИХ КОГНАТИВ УКРАЇНСЬКИМИ СТУДЕНТАМИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

У статті розглянуто специфіку фонетичної інтерференції у вимові англійських латинських когнатів українськими студентами. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю системного опису інтерференційних явищ, пов'язаних із впливом фонетичної системи української мови на формування англоїзмової вимови. Особливу увагу приділено різновидам інтерференції, зумовленому графічною подібністю латинських запозичень, що активує в українській мовній свідомості артикуляційну модель аффрикати /ts/ замість англійського фрикативного /s/. Було проаналізовано механізм виникнення помилки, її історико-фонетичні передумови та фонемний статус послідовності [t]+[s] в англійській мові. Обґрунтовано, що аффрикована реалізація у зазначених лексемах не має фонетичного підґрунтя в сучасній англійській системі та є наслідком перенесення артикуляційних шаблонів першої мови. У статті запропоновано поетапну модель подолання графічно зумовленої інтерференції, яка передбачає діагностику вимовної моделі, формування фонетичної обізнаності, перцептивне тренування та автоматизацію правильної артикуляції в умовах частково вільного мовлення. Описано комплекс вправ, спрямованих на формування стійкого розмежування між англійським фрикативом /s/ та українською аффрикатою /ts/. Практична значущість роботи полягає в систематизації цього типу помилок і розробленні методично обґрунтованих підходів до їх корекції.

**Ключові слова:** фонетична інтерференція, мовний перенос, латинські когнати, українськомовні студенти, фонетична компетентність, графічна подібність, методика навчання вимови.

**Anastasiia Vakulenko,**

Lecturer,

V.N. Karazin Kharkiv National University

**Katelyna Ruchkina,**

Lecturer,

V.N. Karazin Kharkiv National University

## PHONETIC INTERFERENCE IN THE PRONUNCIATION OF ENGLISH LATIN COGNATES BY UKRAINIAN-SPEAKING STUDENTS AND STRATEGIES FOR ITS CORRECTION

The article examines the specific features of phonetic interference in the pronunciation of English Latin cognates by Ukrainian-speaking students. The relevance of the study lies in the need for a systematic description of interference phenomena caused by the influence of the Ukrainian phonological system on the acquisition of English pronunciation. Particular attention is paid to a type of interference triggered by graphic similarity between Latin borrowings in Ukrainian and English, which activates the Ukrainian affricate /ts/ instead of the English fricative /s/. The paper provides a theoretical explanation of this pronunciation difficulty, outlining its historical and phonological background and clarifying the phonemic status of the [t]+[s] sequence in modern English. It is argued that affricated pronunciation in Latin-derived lexical items has no phonological basis in contemporary English and results from the transfer of L1 articulatory patterns. The article proposes a step-by-step model for overcoming graphically conditioned interference, including diagnostic assessment, development of phonological awareness, perceptual training, and gradual automation of correct articulation in semi-free speech contexts. A set of exercises aimed at establishing a stable distinction between the English fricative /s/ and the Ukrainian affricate /ts/ is described. The practical value of the paper lies in the systematization of this specific error type and the development of methodologically grounded strategies for its correction in English pronunciation teaching.

**Keywords:** phonetic interference, language transfer, Latin cognates, Ukrainian-speaking learners, phonological competence, graphic similarity, articulatory patterns, pronunciation teaching methodology.

**Постановка проблеми.** Фонетична інтерференція є одним із найбільш стійких і складних явищ у процесі засвоєння іноземної мови. Її вплив не обмежується окремими артикуляційними труднощами, а охоплює весь процес формування фонологічної компетентності.

Проблема мовного переносу посідає центральне місце у теорії засвоєння другої мови. Перші системні дослідження інтерференції пов'язані з контрастивною лінгвістикою середини ХХ століття. Зокрема, у працях Роберта Ладо мовний перенос розглядався як результат структурних відмінностей між рідною та цільовою мовами, що зумовлюють труднощі засвоєння (Lado, 1957).

Як зазначають Н. М. Нестеренко та К. В. Лисенко, фонетична інтерференція становить суттєву перешкоду у процесі оволодіння іншомовною компетентністю, оскільки впливає не лише на правильність звукового оформлення висловлення, але й на якість комунікативної взаємодії загалом (Нестеренко, Лисенко, 2024: 184-185).

Домінування фонетичної системи першої мови (L1) у процесі формування вимови цільовою мовою є закономірним і глибоко вмотивованим психолінгвістичними механізмами. За спостереженням С. М. Гасс та Л. Селінкера, артикуляційні та перцептивні моделі рідної мови активно впливають на засвоєння нової фонологічної системи, зумовлюючи появу систематичних помилок (Gass & Selinker, 2008).

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** З огляду на типологічні відмінності фонологічних систем української та англійської мов, питання формування англомовної вимови україномовних студентів закономірно перебуває у фокусі як зарубіжних, так і вітчизняних досліджень. У працях І. М. Дольник, Л. М. Люшнівської, О. В. Полякової, А. В. Щербини, О. М. Чистиліної аналізуються труднощі артикуляції англійських фонем україномовними студентами, описуються методичні прийоми корекції вимови, вивчаються фонетичні аспекти мовленнєвого впливу, акцентується увага на необхідності системного підходу до навчання вимови з урахуванням артикуляційних особливостей рідної мови та пропонуються практичні рекомендації щодо формування фонологічної навички.

Попри наявність значного корпусу праць, присвячених формуванню англомовної фонетичної компетентності україномовних студентів, у наукових дослідженнях переважає аналіз загальних артикуляційних труднощів, пов'язаних із відсутністю відповідних фонем у рідній мові або з типологічними відмінностями фонологічних систем (міжзубні фрикативи, наголос, редукція голосних, ритміко-інтонаційні особливості). Натомість специфічний різновид інтерференції, зумовлений графічною подібністю латинських когнатів і пов'язаний із розбіжністю історично сформованих артикуляційних моделей (/s/ в англійській мові та /ts/ в українській), не отримав окремого системного опису. У зв'язку з цим **актуальність** дослідження визначається необхідністю виокремлення та систематизації даного типу фонетичної інтерференції як окремого явища, а також розроблення методично обґрунтованих засобів його подолання в процесі навчання англійської мови українських студентів.

**Метою** статті є теоретичне обґрунтування специфіки графічно зумовленої фонетичної інтерференції у вимові англійських латинських когнатів україномовними студентами та визначення методично обґрунтованих підходів до її подолання. Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких **завдань**: проаналізувати механізм виникнення фонетичної інтерференції, пов'язаної з розбіжністю реалізації фонем /s/ та /ts/ в англійській та українській мовах; визначити роль графічної подібності латинських когнатів у формуванні помилкового фонологічного очікування; виокремити типові помилки у вимові, зумовлені зазначеним видом інтерференції; запропонувати комплекс методичних прийомів, спрямованих на формування правильної артикуляційної навички.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** У процесі навчання англійської мови україномовні студенти регулярно припускаються помилок у вимові слів латинського походження, що мають графічну подібність до відповідних українських запозичень. Йдеться передусім про випадки реалізації англійської фонемі /s/ у позиції, де в українській мові функціонує глухий ясенний африкат /ts/.

Однією з ключових причин виникнення зазначеної помилки є фонетична інтерференція рідної мови. У межах теорії засвоєння другої мови мовний перенос визначається як вплив першої мовної системи на формування другої, зокрема на рівні фонологічної реалізації (Gass & Selinker, 2008). У досліджуваному випадку інтерференція проявляється саме на рівні вимови.

На відміну від типових артикуляційних труднощів (наприклад, міжзубних фрикативів /θ/ та /ð/), зазначені помилки не пов'язані з відсутністю відповідної фонемі в українській мові. Українські студенти здатні коректно реалізовувати звук /s/ у словах типу *see /si:/, city /'siti:/, face /feis/*. Проте труднощі виникають у словах латинського походження, що формують міжмовні когнати, зокрема: *civil – цивільний (лат. civilis), centre – центр (грец. kentron → лат. centrum), perception – перцепція (лат. perceptio)*. У таких випадках графічна подібність слова активує українську артикуляційну модель, що пов'язана з реалізацією латинських запозичень через африкату /ts/, унаслідок чого англійський фрикатив /s/ замінюється на /ts/.

Історично зазначена розбіжність зумовлена різними шляхами розвитку палаталізованого /k/ у європейських мовах. Як зазначає Олександр Байдер, у вульгарній латині приголосний /k/ перед голосними переднього ряду зазнав палаталізації ( $k > k' > t' > ts$ ), що в подальшому в низці мов спричинило формування африкати /ts/ (Beider, 2015). Через історичні мовні контакти ця модель поширилася в слов'янських мовах, де закріпилася в запозиченнях латинського походження.

Натомість в англійській мові у період середньоанглійської фонологічної перебудови відбулася деафрикація відповідного звука: історичне /ts/ трансформувалося у фрикативний /s/ (Suksan K. 1975).

У навчальному контексті ця історична розбіжність трансформується в механізм інтерференції: графічна форма слова активує артикуляційну модель рідної мови, що призводить до систематичної заміни англійського /s/ на /ts/.

Подолання графічно зумовленої інтерференції потребує чіткого розмежування фонемного статусу африкати /ts/ в українській мові та кластерної послідовності [t]+[s] в англійській. У сучасній англійській фонологічній системі африката /ts/ як окрема фонема відсутня. На відміну від української мови, де /ts/ функціонує як самостійна фонема (центр /'tsentr/), в англійській мові відповідна акустична послідовність може виникати лише як результат поєднання двох окремих фонем.

Послідовність [t]+[s] реалізується в англійській мові переважно в морфологічно зумовлених позиціях, зокрема у формах множини після основи, що закінчується на /t/ (*cats /kæts/, hats /hæts/*), а також на межі слова або морфем (*gets something /gets 'sʌmθɪŋ/*). У таких випадках [t] і [s] належать до різних морфологічних компонентів і не утворюють єдиної африкативної

артикуляції. Артикуляційно між вибуховим і фрикативним компонентами зберігається чіткий перехід, що відрізняє кластер від української африкати.

Це дає підстави стверджувати, що поява африкованої вимови /ts/ у словах латинського походження типу *civil* /'sivəl/, *centre* /'sentə/, *perception* /pə'sepʃn/ не має фонологічного підґрунтя в англійській системі. Вона є результатом перенесення української артикуляційної моделі, сформованої під впливом історично закріпленої африкати /ts/ у відповідних апозиченнях.

За таких умов виправлення вимови не може обмежуватися одноразовим усуненням помилки. Йдеться про необхідність сформуванню у студентів чітке розрізнення між англійським фрикативом /s/ та українською африкатою /ts/, а також закріпити правильну артикуляцію у повторюваному мовленнєвому контексті.

У зв'язку з цим робота над вимовою має здійснюватися цілеспрямовано та поетапно. Оскільки помилка зумовлена взаємодією орфографічного чинника й артикуляційного досвіду рідної мови, її подолання передбачає формування стійкого розрізнення між англійським фрикативом /s/ та українською африкатою /ts/, а також закріплення правильної реалізації в систематичному мовленнєвому контексті.

Зважаючи на механізм виникнення помилки, робота над її подоланням доцільно організувати поетапно: від діагностики наявної вимовної моделі до поступового формування стабільної артикуляційної навички:

1) діагностичний, який передбачає з'ясування викладачем характеру вимови студентів без попереднього пояснення правила. Студентам пропонується прочитати вголос слова латинського походження (*civil*, *centre*, *perception*, *recent*, *penicillin*, *medicine* тощо). Метою є виявлення наявності африкованої реалізації /ts/ у позиції англійського /s/. Це дозволить зафіксувати типовість помилки та актуалізувати її для самих студентів;

2) аналітичний етап, котрий спрямований на формування фонологічної обізнаності. Після діагностики подається коротке пояснення фонологічної відмінності між українською африкатою /ts/ та англійським фрикативом /s/. Студентам демонструється, що в сучасній англійській мові /ts/ не функціонує як окрема фонема. Акустична послідовність [t]+[s] можлива лише як поєднання двох самостійних фонем, зокрема в морфологічно зумовлених позиціях (*fats* /fæts/, *rats* /ræts/, *cats* /kæts/) або на межі слів у зв'язному мовленні (*what's happening* /wɒts 'hæpənɪŋ/, *at school* /æt sku:l/). У таких випадках між вибуховим та фрикативним компонентами зберігається чіткий артикуляційний перехід. Натомість у словах латинського походження (*civil*, *centre*, *perception*) реалізується виключно фрикатив /s/, без вибухового елемента;

3) після формування фонологічної обізнаності доцільним є закріплення слухового розрізнення між англійським фрикативом /s/ та інтерферентною африкованою реалізацією. На цьому етапі (перцептивного тренування), студенти працюють із аудіоматеріалом, у якому подано слова латинського походження поряд із словами, що містять допустимий кластер [t]+[s].

Завдання спрямовані на: визначення типу реалізованого приголосного (/s/ чи [t]+[s]); співвіднесення почутого варіанта з правильною транскрипцією; виявлення випадків штучної африкації.

Такий формат роботи сприяє стабілізації слухового образу фрикативного /s/ та зменшує автоматичне перенесення української артикуляційної моделі;

4) завершальний етап передбачає інтеграцію цільових слів у більш самостійну мовленнєву діяльність. З цією метою використовується модифікований варіант вправи типу 'Link Maze' (адаптовано авторами цієї статті), у якому просування можливе лише за умови правильної вокалізації звуків (Hancock, 1995: 77).

Наявність інтерактивного компоненту та роботи в парах сприяє поєднанню самоконтролю й взаємного контролю (рис. 1а, рис. 1б). На відміну від попередніх етапів, де вимова здійснюється під безпосереднім наглядом викладача, у цьому випадку студенти застосовують сформовану навичку в умовах частково автономного мовлення, що сприяє її автоматизації.

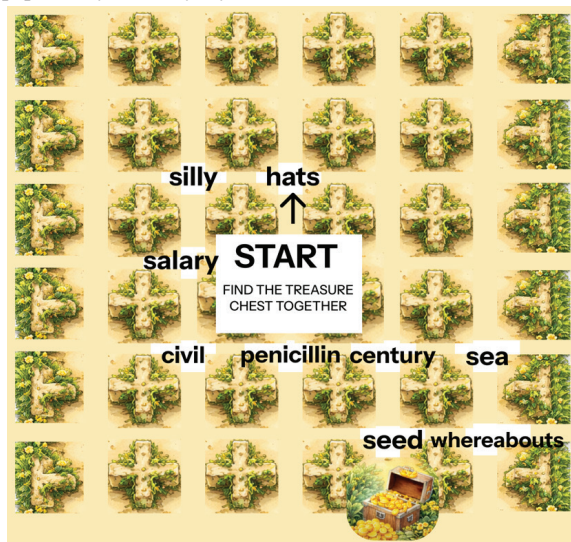


Рис. 1а. Для студента А: озвучування слів із контролем вокалізації звуків

Завдання (для студента, який читає): *Your words guide your partner. Read each word clearly and carefully. If you pronounce a word incorrectly, your partner may choose the wrong direction.*

Завдання (для студента, який рухається по лабіринту): *Listen to your partner and follow their pronunciation clues. Move carefully and work together to find the treasure!*

Запропонована модель передбачає не ізольоване використання окремої вправи, а поетапну організацію роботи: від виявлення інтерференції та формування фонологічної обізнаності до автоматизації правильної вимови в умовах частково вільного мовлення.

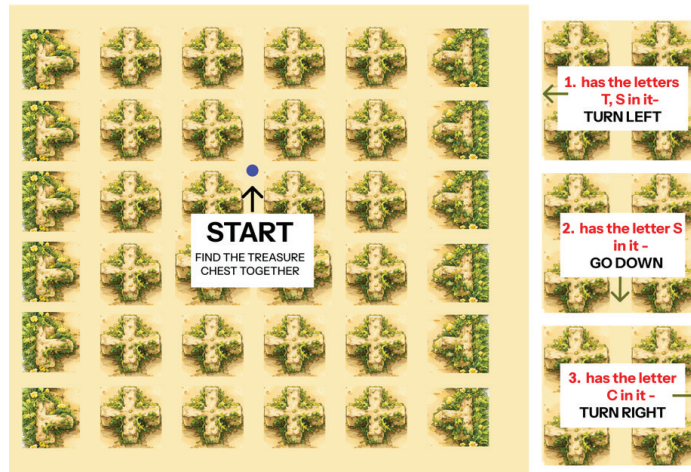


Рис. 16. Для студента Б: співвіднесення почутого слова з його орфографічною структурою та вибір напрямку руху

**Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямку.** Проведене дослідження засвідчує, що графічно зумовлена фонетична інтерференція у вимові англійських латинських когнатів україномовними студентами має системний і закономірний характер. Помилки у словах типу *civil*, *centre*, *perception*, *penicillin* не є поодинокими відхиленнями або наслідком недостатнього тренування, а зумовлені глибинним впливом артикуляційної моделі рідної мови, активованої в умовах міжмовної графічної подібності. Таким чином, реалізація африкованого варіанта /ts/ у позиції англійського фрикативного /s/ постає наслідком перенесення усталених фонологічних шаблонів української мови.

У ході аналізу встановлено, що зазначений різновид інтерференції відрізняється від традиційно описуваних вимовних труднощів, пов'язаних із відсутністю окремих фонем в українській мові (зокрема міжзубних фрикативів /θ/ та /ð/). У випадку латинських когнатів йдеться не про артикуляційну неспроможність відтворити звук /s/, а про вплив орфографічного чинника, який активує історично сформовану модель африкати /ts/ у запозиченнях латинського походження. Відповідно, помилка виникає внаслідок взаємодії графічного сприйняття та фонологічного досвіду першої мови.

Оскільки в сучасній англійській фонологічній системі послідовність [t]+[s] не функціонує як окрема фонема, а реалізується лише як кластер у морфологічно або позиційно зумовлених випадках (*cats*, *rats*, *what's happening*, *at school*), африкована вимова у словах латинського походження не має фонологічного підґрунтя в англійській мові. Це підтверджує, що зазначений тип інтерференції потребує цілеспрямованої корекційної роботи, а не лише загального фонетичного тренування.

Запропонована поетапна модель роботи, скоординована викладачем: від діагностики вимовної моделі та формування фонологічної обізнаності до перцептивного тренування, контрольованого відтворення та автоматизації навички у відносно вільному мовленні, демонструє можливість системного подолання зазначеної помилки. Практична цінність дослідження полягає в розробленні комплексу вправ, що враховує специфіку україномовного артикуляційного досвіду та дозволяє поступово сформувати стійке розмежування між англійським фрикативом /s/ та українською африкатою /ts/.

Окремої уваги заслуговує висновок про необхідність диференційованого підходу до опису труднощів у вимові англійських слів україномовними студентами. Систематизація таких явищ сприятиме уточненню методичних стратегій навчання фонетиці та підвищенню ефективності формування іншомовної фонологічної компетентності.

Перспективи подальших досліджень убачаються у поглибленому впливі української фонологічної системи на засвоєння англійської вимови в ширшому спектрі лексичних груп. Доцільним є розширення емпіричної бази шляхом аналізу усного мовлення студентів різних рівнів підготовки з метою виявлення типових моделей інтерференції. Особливої уваги потребує комплексне висвітлення інтерференційних явищ, зумовлених саме українською мовою, оскільки вітчизняний науковий простір досі недостатньо системно описує специфіку україномовного впливу під час вивчення англійської. Такі дослідження можуть бути спрямовані на розроблення диференційованих методичних підходів до корекції фонетичних помилок і впровадження експериментальних моделей навчання, що враховують типологічні й історичні особливості англійської та української мов.

#### Література:

1. Нестеренко Н. М., Лисенко К. В. Подолання фонетичної інтерференції при вивченні англійської мови. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2024. № 46. С. 184–191.
2. Beider A. *Origins of Yiddish dialects: Romance elements*. Oxford : Oxford University Press, 2015.
3. Gass S. M., Selinker L. *Second language acquisition: An introductory course*. 3rd ed. New York : Routledge, 2008.
4. Hancock M. *Pronunciation games*. Cambridge : Cambridge University Press, 1995. P. 77.
5. Lado R. *Linguistics across cultures: Applied linguistics for language teachers*. Ann Arbor : University of Michigan Press, 1957.
6. Suksan K. *Graphic substitutions in Middle English*. Seoul : Seoul National University, 1975.

#### References:

1. Beider, A. (2015). *Origins of Yiddish dialects: Romance elements*. Oxford University Press.
2. Gass, S. M., & Selinker, L. (2008). *Second language acquisition: An introductory course* (3rd ed.). Routledge.
3. Hancock, M. (1995). *Pronunciation games*. Cambridge University Press.
4. Lado, R. (1957). *Linguistics across cultures: Applied linguistics for language teachers*. University of Michigan Press.
5. Nesterenko, N. M., & Lysenko, K. V. (2024). *Podolannia fonetychnoi interferentsii pry vyvchenni anhliskoi mowy* [Overcoming phonetic interference in learning English]. *Problems of Semantics, Pragmatics and Cognitive Linguistics*, (46), 184–191.
6. Suksan, K. (1975). *Graphic substitutions in Middle English*. Seoul National University.